Podlachian as we speak it: Zubovo

Jan Maksimjuk

Posli krestnoho chodu v Pasynkach na Jana (7 lipenia) my pojiêchali pohostiovati do Maryji i Vołodimira Danilukôv u Zubovi. Zaprosiła nas Krysia, jichnia dočka, poruvesnicia i škôlna koležanka Halinki, a do siêtoho chryščona dočka Halinčynoho tata — diêda Petra dla našoji Marylki.

U Zubovi, jak poperednio v Pasynkach, ja na povny mach vykorystav dostupny mniê prystrôjstva do registraciji kartinok i zvukuv. Halinčynym fotoaparatom *Lumix Panasonic* ja narobiv zdymkuv vjoski i hosti za stołom u chati Danilukôv i zapisav tam 4-minutne video zastôlnoho rozhovoru. Digitalnym registratorom zvuku *Olympus WS-570M* ja tože zapisav 4 minuty rozhovoru koło chaty, pered tym, jak hosti i hospodarê siêli za stôł. (Siêtu ofigiennu štučku, *Olympus WS-570M*, podarovav mniê Siarhiej Šupa v Prazi, koli doznavsie, što ja vybirajusie na miêseć na Pudlaše, kob zaregistrovati, jak umiraje moja baťkuvščyna.)

Video i audyjo rozhovoruv v Zubovi ja, chutčej za vsio, zaprezentuju na movoznavčuj konferenciji Methods 14 v University of Western Ontario (London, Canada), de budu hovoryti pro kodyfikaciju pravopisu pudlaśkoji movy podług standartu Svoja.org i pro našy inšy pravopisy. Alik zahnav video zastôlnoho rozhovoru v Zubovi na YouTube (tagi: *Zubovo, Zubowo, język podlaski*). U Zubovi hovorat na *Standard Podlachian*, jak u Lachach abo v Čyžach, tak što mižnarodny movoznavci na kanadśkuj konferenciji budut miêti okaziju ne tôlko pobačyti znormalizovany pravopis pudlaśkoji movy na osnovi łacińskoho alfabetu, ale i posłuchati *native speakers*, kotory podług siêtoho pravopisu hovorat :)

Zubovo, jak i našy inšy vjoski na Pudlašy, potichu i neprymiêtno vmiraje. To byv sviatočny deń u Zubovi, i na pudvôrkach było trochi samochoduv diti i vnukuv, kotory pryjiêchali z miêsta, kob odviêdati svojich baťkôv i didôv, jakije vže čuť klavajut. U vjosci, po kotoruj nas z Halinkoju obveła Krysia, my spotkali tôlko odnu stareńku diadinu na ławočci pered svojim domom, jakaja vyhladała na tutejšu žytelku. Ja zrobiv pomyłku i zapytavsie v toji tiotki, čy mohu zrobiti jôj zdymok. Vona zorvałasie z ławočki, zamachała rukami, kažučy, što vže zastaraja, kob robiti jôj zdymki, i vtekła. Teper ja vže znaju, što spočatku treba našym diaďkam i diadinam pstrykati zdymki, a potum pytatisie, čy možna. Bo inačej ničoho ne vyjde.

Nekotory domy v Zubovi, rozkazuvała nam Krysia, kupili zusiêm čužyje, ne-zubovśkije lude. I zrobili z jich supernovočesny dačy na liêto abo i adaptovali na svojiê normalny domy. Samochodom z Zubova do Biêlśka možna dojiêchati za 15-20 minut, tak što to ne takaja odległosť, jakaja była b istotnoju pereškodoju v teperyšnium życi mołodych i bohatych. I tak-o našy vjoski robjatsie pomaleńku ne-našymi. Siêty novobohaty novožyteli vže nikoli ne budut hovoryti po-našomu.

„Komu i našto ja vsio siête budovav?” — pytavsie nas Vołodimir Daniluk z Zubova, pokazujučy na svoju prostôrnu i dobryznu chatu i na hospodarčy budynki na pruhmeni.

Jak dočka, tak i syn diaďka Vołodi žyvut u horodi i na baťkovu hospodarku voročatisie ne dumajut. Ale hovoryti po-svojomu vony šče ne odučylisie.

Jak czytamy alfabet podlaski

Język podlaski zapisujemy zmodyfikowanym alfabetem łacińskim, różniącym się nieco od alfabetu polskiego. Poniżej podajemy zasady czytania liter, które nie występują w alfabecie polskim, oraz tych, których wymowa w gwarach podlaskich różni się od wymowy literackiej w języku polskim.

Litery ***Č č, Š š, Ž ž*** czytamy odpowiednio jak polskie ***Cz cz, Sz sz, Ż ż***.

Litery ***Ď ď, Ť ť*** czytamy odpowiednio jak ***miękkie d, t*** w języku rosyjskim (***дь, mь***).

Literę ***V v*** czytamy jak polskie ***W w***.

Literę ***H h*** czytamy dźwięcznie, to znaczy jak ***dźwięczny odpowiednik głoski Ch ch.***

Literę ***Ł ł*** czytamy bez zaokrąglenia warg, dotykając językiem przednich zębów, jak ***Л л*** w języku białoruskim lub rosyjskim.

Dyftong ***Ô ô*** czytamy zaczynając od ***u*** i szybko przechodząc do ***o***.

Dyftong ***IÊ iê*** czytamy zaczynając od ***i*** i szybko przechodząc do ***e***.

Dyftong ***Ê ê*** czytamy zaczynając od ***y*** i szybko przechodząc do ***e***.

Pozostałe litery alfabetu podlaskiego czytamy jak odpowiednie litery w alfabecie polskim.

Wspierajmy Svoja.org

Niniejszą lekturę pobraliście Państwo z biblioteki serwisu Svoja.org lub zrobiła to osoba, od której otrzymaliście Państwo ten plik. Wszystkie zasoby Svoja.org znajdują się w domenie publicznej, korzystanie z nich jest wolne od opłat.

Serwis Svoja.org założyliśmy na przełomie lat 2007 i 2008 z myślą o ratowaniu języka podlaskiego i jego dziedzictwa. Misję tę staramy się realizować w sposób maksymalnie spójny i uporządkowany, tzn. nadając temu mówionemu dotąd językowi formę literacką, własny alfabet i kodyfikację gramatyczną oraz utrwalając jego specyfikę i bogactwo syntaktyczne. To ostatnie zadanie realizujemy poprzez publikację tekstów oryginalnych oraz przekładów światowego dziedzictwa literackiego.

Nigdy nie zakładaliśmy, że będziemy zarabiać na tej działalności, i nie zamierzamy tego robić. Swoją pracę traktujemy jako spłatę długu wobec przodków, którzy nie dysponując dobrodziejstwami technologii zachowali nasz język do obecnych czasów i pokoleń potencjalnych użytkowników. Uważamy, że konsekwentne wprowadzanie języka na salony świata cyfrowego i jego „zadomowianie” w realiach epoki komunikacyjnej daje pewne nadzieje na dalsze [prze]trwanie.

Jeśli po lekturze e-booka, czytają Państwo również ten dodatek i mają podobne przemyślenia, to jakaś część naszej misji została wykonana.